

OBESİTE KLİNİĞİNE BAŞVURAN HASTALARIN OBESİTE KONUSUNDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Uzm.Gülsen TÜRKCAN DÜZÖZ* tgulsen@mu.edu.tr

Yrd.Doç.Dr.Mursayettin EKSEN** meksen@mu.edu.tr

Uzm. M.Tahir GÜNDOĞAN* mtahir@mu.edu.tr

Halil HATİPOĞLU***

ÖZET

Araştırma Muğla Devlet hastanesi Obesite Kliniğine başvuran hastaların obesite konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla kesitsel tanımlayıcı olarak planlandı. Çalışma kapsamına 03.02.2003-30.04.2003 tarihleri arasında obesite kliniğine başvuran 120 hasta alındı. [1]

Araştırmada iki bölümden oluşan anket formu kullanıldı. Birinci bölüm sosyo-demografik bilgileri içeren 10 soru, ikinci bölüm ise obesiteye ilişkin bilgi düzeylerini belirleyen 40 sorudan oluşturuldu. [2]

Sonuç olarak; araştırmaya katılan hastaların obesite konusundaki bilgi puanları 33.10 ± 2.39 olarak belirlendi. 20-29 yaş grubunun, yükseköğül mezunlarının, obesite kliniğine uzun süredir gelenlerin bilgi puanlarının diğer grupların bilgi puanlarına oranla daha yüksek olduğu, aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edildi ($p < 0.05$). [3]

Toplumda birçok hastalıkla ilişkisi olan ve önenebilir sağlık sorunlarından biri olan obesiteye yönelik; hastaların sosyo-demografik özelliklerine uygun eğitim programlarının hazırlanması, yürütülmesi, hasta ve ailesinin eğitim programlarına alınması, obesite klinikleri tanıtımının daha fazla yapılması, risk altındaki gruba yönelik çalışmaların yanında, obesite oluşma riskini ortadan kaldıracı çalışmaların da kitle iletişim araçları yoluyla halka ulaştırılması, özellikle genç grubun dengeli beslenme konusunda eğitilmesi ve aynı zamanda obes kişilerin de kliniğe devamının sağlanması yönünde faaliyetlerde bulunulmasının yararlı olacağı kanaatine varıldı. [4]

Anahtar kelimeler: Obesite, Hasta, Bilgi düzeyi, Hemşirelik. [5]

DETERMINATION OF THE KNOWLEDGE LEVEL ON OBESITY OF PATIENTS APPLYING TO OBESITY CLINIC

ABSTRACT

This study was planned as a sectional descriptive study to determine the level of knowledge of the patients who applied to the obesity clinic of Muğla state's hospital. A total of 120 patients were recruited in the study who had applied to obesity clinic between the dates 3rd March 2003 and 30th April 2003. [6]

A questionnaire consisting of two sections was used in the study. The first section contained 10 items on demographic information and the second section contained 40 questions for the determination of the level of knowledge about obesity. [7]

As a result, a knowledge score of 33.10 ± 2.39 was determined for the patients involved in the study. It was found that the knowledge scores of the groups of 20-29 years of age, graduates of university, and those who visited obesity clinic for longer periods were higher, and the difference between them were statistically significant. [8]

It was concluded that preparing and implementing training programs directed to obesity, which has relations with many diseases in society, and which is one of the avoidable health problems, suitable to socio-economical characteristics of the patients, recruiting the patients and their families to training programs, giving weight to the presentation of obesity clinics and activities directed to risk groups would be beneficial as well as studies of removing risk of development of

Gülşen TÜRKCAN DÜZÖZ, Mursayettin EKSEN, M.Tahir GÜNDOĞAN, Halil HATİPOĞLU: *Obesite Kliniğine Başvuran Hastaların Obesite Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi*

obesity and training particularly the young population about a balanced diet, and also ensuring the attendance of obese persons to the clinic would be beneficial. [9]

Keywords : *Obesity, Patient, Knowledge level, Nursing*[10]

GİRİŞ ve AMAÇ

Obesite, içinde bulunulan yüzyılın en önemli sağlık sorunlarından biridir.Yaşam koşullarının teknolojiyle birlikte kolaylaşması, insanlarda gittikçe değişen damak zevki ve çeşitlenen yeni yemek tarifleri ile birlikte, obesitenin ortaya çıkışı tesadüfi değildir. Günümüzde insanların düzenli ve çeşitli yemek yeme alışkanlıkları giderek kaybolmakta, çabuk hazırlanabilen, enerji ve yağ içeriği yüksek hazır besinlere olan ilgi giderek artmaktadır. Ayrıca televizyon, bilgisayar ve ulaşım araçları gibi hayatı kolaylaştıran pek çok teknolojik gelişme de, insanları sedanter yaşam tarzına doğru itmektedir(Değirmenci 2000). [11]

Obesite genellikle gelişmiş ülkelerde sağlık sorunlarının başında yer almaktadır ve genel olarak sosyo-ekonomik durumu iyi olan ailelerde obesite insidansının daha yüksek olduğu bilinmektedir (Yıldız 1992). [12]

Vücut yağ dağılımı ve kilo genetik faktörlerden etkilenmektedir. Ancak aşırı kilolu bireyler sadece obesite için bir eğilimi genetik olarak taşımaktadırlar. Bu eğilimin ekspresyonunu belirleyen diyet ve egzersizdir (Atalay 2000). Diyet ve egzersiz obesite tedavisinin en önemli öğeleridir. Obesitede eğitim de önemli bir yer tutar. Eğitim hastanın kendini kontrol edebilmeyi öğrenmesi beslenme alışkanlıklarını değiştirmesi yani çevresel faktörlerin etkilerinin en aza indirilmesi için gereklidir (Arslan, Başkal , Çorakçı, Görpe, Korugan, Orhan, Özbey, Özer 1999, Peker, Çiloğlu, Buruk, Bulca 2000) [13]

Obesite sadece estetik açıdan değil bazı hastalıkların ortaya çıkışını kolaylaştırması yaşam süresini olumsuz yönde etkilemesi gibi nedenlerle önemli bir sağlık sorunudur. Bu bakımdan bir beslenme hastalığı olarak ele alınması gereken bir durumdur (www.roche.com.tr/obezite , <http://sağlık.tr.net/beslenme-şişmanlık.shtml>, www.mynet.com.tr/egzersiz/diyet). [14]

Bu çalışma, Muğla Devlet Hastanesi Obesite Polikliniğine gelen hastalarınobesite hakkındaki bilgi düzeylerinin, sosyo-demografik özelliklerinin, obesite boyutu, çözüm yollarının belirlenmesi ve bundan sonraki çalışmalara ışık tutması amacıyla yapıldı. [15]

GEREÇ YÖNTEM

Araştırmada, 03.02.2003-30.04.2003 tarihleri arasında Muğla Devlet Hastanesi (MDH) Obesite Polikliniğinde kesitsel tanımlayıcı bir çalışma olarak gerçekleştirilmiştir. MDH Obesite Polikliniğine belirtilen tarihler arasında 120 hasta başvurmuştur. Evrenin tamamı örnekleme alınmıştır. [16]

Verilerin toplanmasında literatüre dayalı olarak hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Hastalara çalışmaya ilişkin açıklama yapıldıktan sonra anket formu yüz-yüze görüşme tekniği kullanılarak, zaman sınırlaması konulmadan uygulandı. Hastaların tamamı çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. [17] Verilerin analizinde SPSS 10.0 paket programı kullanılmış ve ANOVA, Tukey HSD ve Independent Samples Test uygulanmıştır. [18]

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmada obesite kliniğine başvuran hastalar hakkında 40 puan üzerinden yapılan değerlendirme sonucunda 33.10 ± 2.39 ortalama bilgi puanı aldıkları belirlendi. [19]

Gülşen TÜRKCAN DÜZÖZ, Mursayettin EKSEN, M.Tahir GÜNDOĞAN, Halil HATİPOĞLU: *Obesite Kliniğine Başvuran Hastaların Obesite Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi*

Tablo 1. Hastaların Bazı Özelliklerinin Dağılımı(N=120)

Özellikler	n	%	X±SS	p
Yaş Grupları				
20 – 29	20	16.7	34.95 ± 2.35	
30 – 39	43	35.8	33.09 ± 2.36	
p:0.000				
40 – 49	36	30.0	33.00 ± 2.06	
50 – 59	17	14.2	31.82 ± 2.01	
60 – 69	4	3.3	30.25 ± 0.50	
Cinsiyet				
Bayan	110	91.7	33.17±2.44	
Erkek	10	8.3	32.30±1.64	
p:0.271				
Eğitim Durumu				
Okur - Yazar Değil	5	4.2	29.60±0.55	
Okur – Yazar	6	5.0	30.17±0.75	
İlkokul mezunu	50	41.7	31.52±1.28	
Orta Okul Mezunu	4	3.3	34.25±0.50	
p:0.000				
Lise Mezunu	39	32.5	34.30±1.06	
Yüksek Okul Mezunu	16	13.3	37.00±0.82	
Gelme Sıklığı				
0 – 1Ay	40	33.3	31.70 ± 1.62	
1 - 6 Ay	27	22.5	32.33 ± 2.11	
6 - 12 Ay	29	24.2	33.93 ± 2.20	
p:0.000				
12 – 18 Ay	19	15.8	35.21 ± 2.18	
18 – 24 Ay	3	2.5	35.33 ± 2.31	
24 Ay ve Üzeri	2	1.7	36.00 ± 0.00	

Tablo 2. Hastaların Bilgi Puanlarının Yaş Gruplarına Göre Çoklu Karşılaştırılması (n= 120).

Yaş Grupları	Yaş Grupları	Ortalama lar Arası Fark	Standart Hata	P*
20 – 29	30 - 39	1.86	0.59	0.018
	40 - 49	1.95	0.61	0.015
	50 - 59	3.13	0.72	0.000
	60 - 69	4.70	1.20	0.001

* sadece p < 0.05 olanlar alınmıştır.

Tablo 3. Hastaların Bilgi Puanlarının Eğitim Durumlarına Göre Çoklu Karşılaştırılması (n= 120).

Eğitim Durumu	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	P*
---------------	------------------------	---------------	----

Gülşen TÜRKCAN DÜZÖZ, Mursayettin EKSEN, M.Tahir GÜNDOĞAN, Halil HATİPOĞLU: *Obesite Kliniğine Başvuran Hastaların Obesite Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi*

Okur - Yazar Değil	İlkokul			
Okul	Orta	-1.92	0.52	0.002
		-4.65	0.74	0.000
Lise/Dengi Okul		-4.71	0.52	0.000
Okul	Yüksek	-7.40	0.56	0.000
Okur - Yazar	Orta Okul	-4.08	0.71	0.000
Lise/Dengi Okul		-4.14	0.48	0.000
Okul	Yüksek	-6.83	0.53	0.000
İlkokul mezunu	Orta Okul	-2.73	0.57	0.001
Okul	Lise/Dengi	-2.79	0.23	0.000
Okul	Yüksek	-5.48	0.32	0.000

* sadece $p < 0.05$ olanlar alınmıştır.

Tablo 4 . Hastaların Bilgi Puanlarının Obesite Kliniğe Gelme Sıklığına Göre Çoklu Karşılaştırılması (n= 120).

Gelme Sıklığı	Gelme Sıklığı	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	p*
0 – 1Ay	6 - 12 Ay	-2.23	0.48	0.000
	12 - 18 Ay	-3.51	0.55	0.000
	18 - 24 Ay	-3.63	1.19	0.033
	24 Ay ve Üzeri	-4.30	1.44	0.039

* sadece $p < 0.05$ olanlar alınmıştır.

Araştırmada Muğla Devlet Hastanesi Obesite Kliniğine başvuran 120 hastanın obesite konusundaki bilgi puanları dağılımı incelendiğinde ortalama bilgi puanı 33.10 ± 2.39 olarak tespit edildi. Çalışmada hastaların bilgi puanlarının yaşlara göre dağılımında; % 35.8'inin 30 – 39 yaş grubunda olduğu belirlendi. En yüksek bilgi puanını da 34.95 ± 2.35 ile 20–29 yaş grubundaki hastaların aldığı tespit edildi. Yaşın artması ile bilgi puanının azaldığı görüldü. Obesite kliniğine başvuran hastaların yaş grupları ile aldıkları bilgi puanı arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p < 0.05$). Bu ilişkinin kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD analiz testi sonucunda; 20 – 29 yaş grubunun bilgi puanı ortalaması diğer gruplardan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (Tablo 2). [20]

Araştırmada hastaların bilgi puanlarının cinsiyete göre dağılımına bakıldığında %91.7'sini kadınların oluşturduğu belirlendi . Obesitenin kadınlarda erkeklerden daha sıkça görüldüğü bilinmektedir (www.mynet.com.tr/egzersiz/diyet). Literatür bilgisi ile çalışmamızın bulguları paralellik göstermektedir. En yüksek bilgi puanını da 33.17 ± 2.44 ile kadınların aldığı belirlendi. Hastaların bilgi puanları ile cinsiyetleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamsız bulundu ($p > 0.05$). [21]

Araştırmada hastaların bilgi puanlarının eğitim durumlarına göre dağılımında %41.7'sinin ilkökul mezunu, bunu %32.5 ile lise ve dengi okul mezunları, %13.3 ile yüksekokul mezunlarının takip ettiği belirlendi. Lise, yüksekokul ve ilkökul mezunlarının bilgi puanı ortalaması, okur yazar ve okur yazar olmayanlara göre daha yüksek olduğu saptandı. Eğitim düzeyi arttıkça bilgi puanı ortalamasının da arttığı görüldü. Eğitim durumları ile bilgi puanları arasında istatistiksel ilişki anlamlı bulundu ($p < 0.05$). [22]

Gülşen TÜRKCAN DÜZÖZ, Mursayettin EKSEN, M.Tahir GÜNDOĞAN, Halil HATİPOĞLU: *Obesite Kliniğine Başvuran Hastaların Obesite Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi*

Hastaların bilgi puanlarının eğitim durumlarına göre çoklu karşılaştırılmasında (Tablo 3); yüksekokul mezunlarının bilgi puanı ortalaması diğer gruplardan anlamlı olarak yüksek bulundu. Okur yazar olmayanların bilgi puanı ortalaması da diğer gruplardan anlamlı olarak düşük bulundu. [23]
Çalışmada hastaların bilgi puanlarının obesite kliniğine gelme sıklığına göre dağılımında % 33.3'ünün 0 – 1 aydır geldiği, en yüksek bilgi puanını da 36 ile 24 ay ve üzeri gelen hastaların aldığı belirlendi. Hastaların bilgi puanlarının obesite kliniğine gelme sıklığı arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulundu (p < 0.05). Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD analiz testi sonucunda (Tablo 4); kliniğe 0 – 1 aydan beri gelenlerin bilgi puanı ortalaması daha sık gelenlerden anlamlı olarak düşük bulundu. Kliniğe gelme sıklığı arttıkça bilgi puanı ortalamasının da arttığı görüldü. Bu durumun obesite kliniğinde verilen eğitimden kaynaklanmış olabileceği düşünüldü. [24]

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak; araştırmaya katılan hastaların obesite konusunda bilgi puanları 33.10 ± 2.39 olarak belirlendi. 20 – 29 yaş grubunun, yüksekokul mezunlarının, obesite kliniğine uzun süredir gelenlerin bilgi puanlarının diğer gruplara oranla daha yüksek olduğu tespit edildi. [25]

Toplumda birçok hastalıkla ilişkisi olan ve önlenebilir sağlık sorunlarından biri olan obesiteye yönelik; hastaların sosyo demografik özelliklerine uygun eğitim programlarının hazırlanması, yürütülmesi, hastaların ve ailesinin eğitim programlarına alınması, obesite klinikleri tanıtımlarının daha fazla yapılması, risk altındaki gruba yönelik çalışmaların yanında, obesite oluşma riskini ortadan kaldıracı çalışmaların da kitle iletişim araçları yoluyla halka ulaştırılması, özellikle genç grubun dengeli beslenme konusunda eğitilmesi ve aynı zamanda obes kişilerin de kliniğe devamının sağlanması yönünde faaliyetlerde bulunulmasının yararlı olacağı kanaatine varıldı. [26]

KAYNAKLAR

1-Değirmenci, Ş.; Gülveren Sağlık Ocağı Bölgesinde 25 – 64 Yaş Grubu Kadınların, Obezite İle İlgili Bilgi Düzeyleri Günlük Yaşam Alışkanlıkları ve Obezite Görülme Sıklığı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2000.

2.Yıldız, B.; Diyarbakır İl Merkezinde Yaşayan Adölesanlarda Şişmanlık Prevalansı, Beslenme Alışkanlıkları ve Bilgi Düzeyleri, Enerji Tüketimi ve Harcamalarına İlişkin Bir Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Programı Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara, 1992.

3.Atalay. A., Hasçelik. Z.; Hacettepe Tıp Dergisi, 31,4, Ankara. 2000

4. Arslan. M., Başkal. N., Çorakçı. A., Görpe. U., Korugan. Ü., Orhan. Y., Özbey. N.; Özer. E.; Ulusal Obezite Rehberi, Ankara, 1999.

5. Peker. İ., Çiloğlu. F., Buruk. Ş., Bulca.Z.; Egzersiz Biyokimyası ve Obezite, Nobel Tıp Kitapevleri Ltd, Ankara, 2000.

6. Obezite de Sıkça Sorulan Sorular, İnternet Yayını, (www.roche.com.tr/obezite), Ankara, 2002

7. Şişmanlıkta Beslenme, İnternet Yayını, (<http://saglik.tr.net/beslenme-sismanlik.shtml>), Ankara, 2002.

8. Şişmanlıkta Egzersiz ve Diyet, İnternet Yayını, (www.mynet.com.tr/egzersiz/diyet), Ankara, 2002. [27]

*;Muğla Üniversitesi Muğla Sağlık Yüksekokulu, Öğretim Görevlisi [28]

** , Muğla Üniversitesi Muğla Sağlık Yüksekokulu, Öğretim Üyesi [29]

Gölsen TÜRKCAN DÜZÖZ, Mursayettin EKSEN, M.Tahir GÜNDOĞAN, Halil HATİPOĞLU: *Obesite Kliniğine Başvuran Hastaların Obesite Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi*

*** ;Sağlık Memuru[30]